

СЭКП ТК-нын июль Пленумунга уткуштур

Чеди чылдың ийги чылында

Бистиң АТК-ның чолаачылары болгаш инженер-техниктиг аймакчылары чеди чылдың ийги чылында 1960 чылдың планын хуусаа бетинде күүсөдир дээш боттарына алган социалисттик хүлээгелерин өрсөткүсүндү турарлар.

Бо чылдың эрткен 4 айларынын планы тонна талазы-биле 103,4 хуу, тонна-километр талазы-биле 109 хуу күссөттинген болгаш нийтиниле 65 муң литр бензин камнап алдынар. Эрткен чылдың ол үези-биле деңизерге чүк сөөртүлгезиниң кемээли тонна-километр-биле 22 хуу, а тонна-биле азыра 24 хуу өскөн. Илангыя кышкы үеде чүк сөөртүлгезиниң темизили өвөөжөрдөн түржүк, дарын көүдөрдөн турган. Бир өвөө эрткен чылдың дөрт айларында Кымалтын албан-органналарына база боттарына өздүктүлгелеринге база чурттагыч чоңунга 19 муң тонна хөмүр даштын сөөрткөн болза, бо чылдың ол-да айларында 24 муң тонна хөмүр даш сөөртүнгөн.

Районнар төптөринен Кызылдын Төп сайырылга баазаның тараа сөөртүлгези ийи амык катан өскөн.

Чүк сөөртүлгезинде эң-не мурун-кыч ара болуп төптүктөн сөөртүлгезин кемээли чык келген турум-на өзү турар. Эрткен 4 айларда төптүктөн сөөртүлгезин кемээли 1959 чылдың ол үезинге бодарга 20 хуу өскөн.

Боттарына алган социалисттик хүлээгелерин өрсөткүсүндү турар мурун-кычларынын саны АТК-да өзүп турар. Илангыя чолаачылар эштер Лыжик, Непомнящий, Галочкин, Рапушкин, Сельдешев, Граблин, Жарков, Безотечество, Маслов, Михайлик, Пастухов болгаш оон-да өскөдөр чылдың кайы-да үелеринде күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн куудатпай, боттарына алган социалисттик хүлээгелерин эки күссөдир турарлар. Ай болгаш квартал планын 2—2,5 катан ажык күссөдир оларга чыгыш болган.

СЭКП обкомунун бөрүзү болгаш область Советинин күссөмү № 2 АТК-ның чолаачыларынын күш-ажылдын бедин-биле үнелел, коллективти Хүндүлө бижи-биле шаңнап болгаш бистиң АТК-дан үш килени: чолаачы эш А. Непомнящий, гараж амыкчы эш М. Плотничкин, слесарь эш Коробкинни областын Хүндүлө салбырамында кирген.

Бистиң коллективтик инженер-техниктиг аймакчылары болгаш чолаачылар күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн бединерин арга куралдарын даярдап таш, ажылгалта кырып турар. Сөөктү үеде автопарктиг техниктиг белин чорууну коэффициентиниң бединер талазы-биле чымкы ажылдарын кылган. Ону техниктиг куралга болгаш нияти куралга чугаалдып көргөн, ол чаз аргаларын ажылгалта кырып талазы-биле бүү коллектив кижигүнериниң эки ажылдарын демделгээр керек. Бистиң ажылгалта кырып чаз аргымыстың түнөөдери эки болган. Техниктиг белин чоруктуң коэффициент-

тиги эрткен чылда 0,72 хуу турган болса, бо чылда 0,77 хуу чедир өскөн. Коллектив кижигүнери техниктиг белин чоруктуң коэффициентин 0,80 хуу чедир деп сорууганы салгаш, ону чедип алыры-биле № 1, № 2 техниктиг көрдүлгелери ээлчеглер арасында чорударын шийттирлөө.

Автомашинаны белик бүүдүрүчүлүгү ажылдарына моондак калдып турар чүве болза ажылдың чыгыш ээлчегин болуп турарында. Чүзүлгө чыгыш ээлчегде автомашиналар хонукта чүгө 5—6 шак ажылдаш, өскө үеде аңаа түрүп турарлар.

Күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн бединер сорулга-биле чүкүтү боду дүжүрү машиналарга ийи ээлчегин тургузуп эгелеш бис. Апрель айында эгелеш 15 машинаны немелде кылдыр ийи ээлчегде тургускан. Ол машиналарын ажылдарынын түнөөдери эскерден белик болганы ол айда көстүп келген. Бир машинанын ажылдың кылышкынын мурунуна турганымдан 60—80 хуу өскөн. Илангыя июль Пленумунга чедир бүүгү сөмөөлөөдөрүн ийи ээлчегинде ажылга шийткелерин коллектив кижигүнери планнаа. Бо болза күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн бединер талазы-биле июль Пленумунга коллектив кижигүнериниң күш-ажылдык белик болуп.

Автопарктига күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн бединериниң база бир кол куралдарын болза чүдүрүлгө болгаш дүжүрүлгө ажылдарын калдыра-биле механизаторлар болуп. Ол чорук кол профессионал кижилери болуп — чолаачыларын ажылдың дүрдүлгелеринге улут ийгиңи бүүдүрүлгө.

Илангыя област чүдүрүлгө, дүжүрүлгө ажылдарын механизаторларын турарын демделгээр керек. Автопарктиг контролдарынын машиналарын ажылгап турар элден хөй организациялар боттарына бар механизаторлар (экскаваторлар болгаш бульдозерлерин) чүдүрүлгө, дүжүрүлгө ажылдарына ажылгавай турар. Илангыя «Тыла тудук» трестинде чер кээр машиннар кышкы үеде кандыг-даа ажылгап чок аңаа турарлар, а илангыя элени, сай дөн ышкаш тудук материалдарын хол-биле машинага чүдүрүп турар. Ол чорук чүгө бистиң ажылчысыз саат учураштырып турар өвөө, харины тудук ажылдарынын бот-түзүн аартадып турар дээр балингер.

Чүдүрүлгө, дүжүрүлгө ажылдарын механизаторлар талазы-биле машина-орук станциянын (директору эш Степанов), №№ 977, 515 орук-участктарынын (назлыктары эштер Мишин, Богатенков) үнелел синадарын демделгээр керек. Бо организациялар чыгыш үеде орук септелгезинге херегелтигер тудук материалдарын кышкы январь-бүрү механизаторларын ажылгап тургаш бүүрү сөөртүп ал турар. Илангыя чазын чымыл үе эгелерин билек септелгө ажылдарын калдыра-биле чорудуп турарлар. Орук септелгезинге херегелтигер материалдарын кышкы үеде бүрүн сөөртүп ал турары бистиң

ажылчысыз канчаар-даа ажык талазы-биле бийлээди тургузуп турар. Чүдүрүлгө кышкы АТК-ларга чүк сөөртүлгезиниң чыгышлары өвөөжөр болгаш үшкү кварталда — дүжүк ажап алышкынын өгөлөрү билек өскө организацияларга автопарктиг чедиртпейттер. Бо организацияларын үнелел синады бистиң ажылчысыз ден-дески болурун хандырып турар. Оларын дүжүрүлгө өскө организацияларга калдыра-биле неперлерин амыдырал непер келген. Илангыя элени, сай дөн ышкаш тудук материалдарын кышкы үеде механизаторлар күжү-биле казып тургаш, тудук шийтергеге сөөртүп чедирерин организациялар чүгүлө.

№ 2 АТК-ның чолаачылары болгаш инженер-техниктиг аймакчылары «Ажылчыларын болгаш эл-башкыларын ажыл-төлөпкөргөндө үлдүрүп тырарын соксадыр дугайында», «1960 чылда бүүгү ажылчыларын болгаш эл-башкыларын 7 болгаш 6 шактыг ажыл хүнүнчө шийткелерин доозар дугайында» ССР-нин Дээди Советинин V сессиянын төптүлүгү шийткелерин канчаар-даа ажык үлөү өөрүшү-биле утказынар. Совет кижилерин материалдыг амыдыралынын денелерин бединер дугайында партия болгаш чыгыштын хүн бүрү салып турар аңаа саягы салышкынына өөрүп чедирерин илестирешкан, коллектив кижигүнери күш-ажылдың бүүдүрүчүлүгүн улам бединер, төртүнчүрткү хөй продукцияны бээр дээш ажылдың теминин улам күштөдир турарлар.

№ 2 АТК-ның чолаачылары май айның 16-дан эгелеш 7 шактыг ажыл хүнүнчө шийткелер. Кызыргаш шактыг ажыл хүнүнчө шийткелерин мурунда белеткее ажылдарын хымачалыг чоруткан. Автомашиналарын аңаа турар чорун кызыргаш дээш чүдүрүлгө болгаш дүжүрүлгө ажылдарын механизаторлар талазы-биле элден каш организациялар-биле боттук дүжүрүлгөнү кылган. Илангыя туйбу заводунун администрация чери тудуктарга чорудар туйбууну чүгө тускый хазаржактарга сөөртүрүп чурумчудар болган.

Амгы үеде бистиң коллективтик кижигүнери чаз дүжүтүп таразын сөөртүрүгө хымачалыг белеткенип турар. Өскө организацияларын чыгышлары күссөтпешкан, автономияларын ээлчеглер айы-биле септел турар.

Ол ышкаш тус-тус чолаачыларын арасында социалисттик чарыштын эң-не тодргай болурунча болгаш оон түнөөдери чөгүрү үелеринде үнгөн турарына кол кичөөгөйи утандырып турар.

СЭКП ТК-нын июль Пленумунун ажиттынар хүнүнчө чедир чеди айлардын планын күссөдир деп белеткен хүлээгелени коллектив кижигүнери чоотка чаз болган куралга алган.

Ф. КРУГОВОЙ, АТК-ның начальниги.

Аджар АССР-де шай бүүрүлгөнү дүжүдүрүп ажап алышкынын өгөлөрү.

Чурукта: Батуми районун Гандлати суурунун колхозчусу Х. Кобаладзе шай бүүрүлгөнү чымып турар. Фото В. Бабаианым. СЭТА-ның фотохроникасы.

Командирлериниң семинары

Улут-Хем районун бүүдүрүлгелеринде, колхозтарын улусчу акитур дружиналарын база эш-хуузуун сүдтар даргаларын каттышкан семинарын СЭКП райком чоотка чаз чымдырып эрткелер.

Аңаа районун прокуроорунун ордонакчы эш Донгаш, райкомунун шадга салбырын начальниги эш Залуцкий, районун улус судунун шийткелчизи эш Чыгыш-оол оларын номчаны улусчу дружиналарын болгаш эш-хуузуун сүдтарынын ажыл-чорудалганын хамарышкан темаларын лекцияларын семинарын киржикчилери улут сонуургал-биле дынаынар.

«Чодураа» колхозта эш-хуузуун сүдунун даргалы эш Чымырын семинарга чүве чугаалды, судтун ажыл-чорудалганын практиктик айттырыларын билеп алырын лекцияларын чугулазын демделгээр. Хөй-ниитинин чаз организацияларынн ажылчынын талазы-биле сургаалдыг чөвүлө куралдарын болгаш семинарларын ай-өйдө чымдырыларын чугулазын өскө-даа дынакчылар боттарынын саналдарына база демделгезинер.

Бистиң үлүүвүс

Сүт-Хөл районун «Алдан Маалдыр» колхозунда чеди чыл школазынын башкылары, ажылчылары, эл-башкылары база өреникчилери ССР-нин Дээди Советинин бешки сессиянын шийткелерин улут көдүрүлүшкүн-биле танышкан. Чон дугайында бистиң ленинни партиясстың болгаш Совет чазавыстың улут саягы салышкынын чаз чымын-кычак илестирешкенин харины кылдыр чаз хүлээгелерин ап, боттарынын өвөөжөр-лаа бол үлүн чоңунун нияти херегеге киирерин хүлээгөн. Школа коллективиниң күжү-биле бир чувар бажынын тудар, спорт шудун доладандыр херимнөөр, дүрүлгө участогун чемшичидер болгаш оон кажанын кылдыр.

Х. МОНГУШ, башкы.

КОЛХОЗЧУ МАЛЧЫННАРНЫҢ ЧЕДИШКИНЕРИ

Бай-Тайга районун «Тилеке» көдөө ажыл-агый артелинин комсомолчу-аңыктарынын 37 кижиги мал ажылды ажалдап турар. Оларын иштинден мал ажылчы чорударына мергежил, эки көрүдүлгелерин чедип ап, мурун-кыч малчыларын санына кирип турарлар өвөөжөр.

Комсомолчу эш Клаша эрткен чылдын бир хойлан-на 2 кг дүктү болгаш 100 хой бүүрүлгөндө 115 хураганын алган. Бо чылдын ол бир хойлан-на 2,5 кг дүктү, 100 хой бүүрүлгөндө 130 хураганын алдыр дээш хүлээгелени күссөдир дээш бүүгү күжүн салып турар. Часкы өөлдөшкөндө 148 хойлан 150 хураганын менди алганы болгаш хөй-ниитинин ажылчына илестиргеп киржилгези-биле ВЛКСМ райкомунун шаңналы бажынын алган.

Ол ышкаш амык хойжу эш Серээ 110 хойун хураганын менди алган. 1959 чылда бодунга быжылаан инек бүүрүлгөндө 1280 литр сүттү салган комсомолчу С. Аңай бо чылдын инек бүүрүлгөндө 1400 литр сүттү саап алырын хүлээгөн. Ол бирги кварталда саада планын ажык күсеткен. Быза ажаакчызы эш Белек бо чазын төртүтүнгөн 26 бызааны эки ажаап турар. Бо дег мурун-кыч амык малчыларынн одуруунга Санчак-Мидити, Шыдырааны, Игый-өөдү болгаш оон-да өскөлөрүн кирип болуп.

Болхозта 100 инек кирер кажаа тураларына аңыктарын даш белеткээр бүүдүп тургускан. Ол бөлүк 200 ажык кубометр дашты белеткөө.

Барыш-Хемтик районун «Барлык» совхозунун дүжүлгөлүгү хойжуу Куулар Ромбу ам 14 чыл иштинде хөй малды турар. Чыл бүүрү хойун чаш төлдү менди ап, совхозка муң-муң баш хойну бо арасында өстүрүп берген. Илангыя 1959 чылда 415 хойдан 552 хураганын доруктуруп алган.

Ромбу бо чылдын 100 хой бүүрүлгөндө 140 хураганын алдыр дээш сөзүн ээлеп турар. Чоокту хүннерге чедир төртөө 265 хойдан 272 хураганын камгалап алган. Ам артан 135 төртүр хойнун хураганын бүрүн камгалап алгаш, хойнун ийги өздөштүрүлгө белеткенир деп турар.

С. Аранган.

Бли-Хем районун «Халыч» колхозунун кижигүлү, көдөө Советтин депутаты 64 харыг Оюн Манчык-оол 1948 чылдан бээр 700 ажык баш амык инектерин өстүргөш, колхозтун сүт-бүрүлгө ферманына дүжап келген. Илангыя 1959 чылда 120 баш амык инектерин кадаргаш, хонукта инек бүүрүлгөнү немелде деңизин 800 грамм кылдыр семирткеш, фермага дүжаалган. Оон соңда Орак деп черге турган күжү арган 60 казыраларын кыш ажыра-биле хүлээп алган. Дүжүлгөлүгү малчын ол казыраларын бодунун ажыл-ишчи холу-биле менди чыл ажырган.

Оюн Манчык-оол болгаш оон калайы Оюн Бычактай малды ажаап азыраарына, ордолдарына хөй чылдарда чедип алган улут дүрүлгөлгө өскө малчыларга таныштырып турарлар. Оларын

С. Дангаа.

Бли-Хем районун «Совет Тыла» колхозунун контролдарынн чазында хүндүлө салбырамында колхозчу мурун-кычларынн аттарынын арасында М. Хеймер-өөдүлүн алдыр бөл-дө көрүп болуп. Бо чылдын Май 1-ини байырамына уткуштур үнгөн хүндүлө салбырамында колхозчу чымыкчынын 62 бекен 62 хүлүнү бүрүн камгалап алганы болгаш хөй чылдарда эки чымыкчылар келгешин алдыржыдып бижиш.

Ол болза бо чылдын төртүр 140 бекелден май 1-ге чедир 62 бек куулаанын ал-дур. Ам төртүр бекелдиниң кууларын бүрүн камгалап алып дээш чымыкчы Хеймер-өөл оут чок ажылдап турар. Бир өвөө 140 бекелдиниң кууларын менди алып болза колхозунга колан чымыкчы өстүрүп бергени ол болуп.

С. Донзүм.

Облпотребсоюзтун АТК-зынын чолаачызы Георгий Анисимович Белозеров ийи сөөртүр машинага ажылдап турар, ай бүүрүлгөнү ажыл норманы тонна талазы-биле 130 хуу, а тонна-километр талазы-биле 120 хуу чедир күссөдир турар. Оон машиназынын техника талазы-биле экинден ол ийди чедишкенин чедип ап турар.

Чурукта: Г. А. Белозеров. Фото В. Лутовтуну.

Облпотребсоюзтун АТК-зынын чолаачызы Георгий Анисимович Белозеров ийи сөөртүр машинага ажылдап турар, ай бүүрүлгөнү ажыл норманы тонна талазы-биле 130 хуу, а тонна-километр талазы-биле 120 хуу чедир күссөдир турар. Оон машиназынын техника талазы-биле экинден ол ийди чедишкенин чедип ап турар.

Ленинниң тугу—улустарның найыралының болгаш акы-дуңмалышкы чоруунун тугу

«Россия хостуг республикаларын эвилели болуп турзуң».

1922 чылдың декабрда В. И. Ленин биле хөй националды Совет күрүнең баша бир илестиргеп тургузуучу — А. Ф. Мясниковун (Мясникович) арасында кончат солуу бексеа болган.

В. И. Ленин аңаа Горькийлерге чурттан турган. А. Ф. Мясников Кызак дагаларында чедип келген, ленинчи национал политиканы амыдыралга боттандырар, 1922 чылдын чазында тургустунган Закавказ Федерациянын быжыглар талазы-биле улут ажылды оң аңаа чорудуп турган. Илангыя Закавказ Федерацияныга Азербайджан, Армян өөлөр-Грузин совет социалист республикалар каттышканы турган.

Баштыкчы-биле бодунун сөөктү ужурашкынын дугайында каш чылдар эрткенде А. Ф. Мясниковтун чугалап турганы болза «Ленин балыгашкында сөгөл үнгөн болгаш бодунун ажыл-агыйы катан кылып эгелерин-биле Москваге чоруп дээш белеткенип турган чүк. Ол омак-сергек, төгүлдү... Закавказ айма-херектерин дугайын чугалап олурган. Хөвүрүн Армяния көдүрүлгөн бе, илди көнөп, сутгарылга, азы-чөм херезин бийлиг кадыгы, национал Кызыл Армия чедир кылдыр быжыккан бе, бичини кижилер» дөмүдөйи турар бе, буржуаз интеллигенция-

нын талазында агитация чоруп турар бе, «орус чылдар» болгаш өскө-даа ол ышкаш чүдүлгө дугайында чугаалдык турар бе дээрин айттырып турган. Закавказ Федерацияны болгаш ышкаш В. И. Ленинни боданын бугаар тургустарын төлөвин турганы Совет Социалист Республикаларын Эвилели националдарын арасында найыралын улам быжыглар болгаш Совет эрге-чалгыраны күштөдирер-дир өвөө бек болза-биле В. И. Ленинден чоруткан мен».

Улустарын найыралың сорук лириктиги болгаш организацины, делегейде баштайгы хөй националды социалист күрүнең тургузуучу — дигир Ильяичин өвүрү Мясниковтун сактышканынын көш сөстөрүн белин бистиң мурун-кычка тодргай көстүп келир-дир.

СССР-НИҢ КАВАЙИДИ

Улут Октябрьнин тилээринин ырак мурунда-ла Ленин национал айттырымын талазы-биле партиянын программасын болгаш политикамын ажылдап кылган, база национал айттырымын ышкаш, ийдиң нарын айттырып чүгө помещиктерин болгаш буржуазиянын тергилдерин дүжүргөнгөнниң база ажылчыларын болгаш тарачкыларын эрге-чалгырганын тургусканынын сөөлүндө бүрүн-биле шийттирелеттин болуп дээрин эрткенге өзү-биле көргүскөн.

Совет эрге-чалгыраңың тургустунганың баштайгы айында-ла «Россиянын улустарынын эргелерин Декларацияны» парлап үлдүргөн. Россиянын улустарынын дөң болгаш бот эргези, башкаларына болгаш

шимчаккыни чуртка 1922 чылда калбарган.

Ол-ла үеде партиянын болгаш күрүнең хөй-хөй аймакчылары «автономизацияны» чорударына, тодргайларга хамарышпас совет республикаларын автономиянын эргезинге үндөшлөөш РСФСР-ге каттыштырар көнөчө чүгүлдүп турган В. И. Ленин бо амыдыралчы өң чугула айттырымы оон өскөөр эң чымын шийткелерин: бүүгү ден эргелек республикаларын, оон иштинде РСФСР-нин, чаз күрүнеге—Совет Социалист Республикаларын Эвилелини эки-тура-биле каттыжарын айтканы. В. И. Ленин Эвилелиң Төп Күссөткү Комитетин болгаш Эвилелиң Улус Комиссарларынын Чөвүленин тургузар дугайында савалды киирген.

Илангыя кол айым болуп турган улут күрүнең шовенизмин кезээде утуктар, пролетаржи интернационализмин чыгышын чокка боттандырар, улут-даа, биче-даа совет улустарын найыралы быжыглар, нацилларын бүрүн ден эргезин херек кырына хандырар, азы-бүрү националарын оңайга бийлээдери болгаш эрге-ажыктарын илестиргеп көр—бо бүүгү болза, хөй националды Совет күрүне чедир турган дээш боттандырар кылдыр улустарын улут башкычынын савалдан чоран чүдүлгөндөр. Совет республикаларын эвилелин карак оут дег камгалаар, ону калбартыр болгаш бүүгү хемчегелер-биле быжыглар деп партияга болгаш улуска ол чагып чорган.

ХОСТУГ РЕПУБЛИКАЛАРЫН ЭВИЛЕЛИ БЫЖЫГЫП ТУР

Владимир Ильич дигир турду деп республикалар: Россия Федерацияны, Украин ССР, Закавказ Федерацияны болгаш Белорус ССР күрүне эвилелерин эки-тура-биле каттыжып турган. Олар боттарынын күштөрүн ленинчи туктун алазгы сырый эвилелден, социализмин

тилдөгөн дээш материал болгаш угаан-бодол куралдарын каттыжтырганнар. Ам Совет Эвилели коммунизмин тургузуп турар ден эргелик ол беш эвилелденген республикаларын каттыштырган.

СССР-ни тургусканынын сөөлүндө ленинчи национал политиканы кол укур-уткамы болза шаанда даралып чоран улустарын хандыран, помещиктерден болгаш капиталисттерден салгап кылдыр артып катган херек кырында ден өвөө чоруну утуктаарында, политика, экономика болгаш культура талазы-биле Төп Россияга четкен турар арганы национал кылдырларга бөзүлгө болуп турган.

СССР-нин тургустурунунга чедирле феодалдыг, харин феодалдыг тургузгунун мурундагы, патриархалдыг-төрөл харылаалар тергилерин ийдиң национал кылдырлар (оларын чурттагыч чоңунун нияти саны 25 миллион киж) турган болгай.

Шаңалык шагда капитализмге өлүмчө кирип чыгартырган улустар совет тургузуучу чылдарында чыгыш ай эвилел күрүнеге каттыжкыш, чаз амыдыралче оттуп, социализмин илестиргеп чогаалдыкы тургузуучулары болуп бергенер.

Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын амыр-сөксала чөв саягы салышкынын ачымын бүүгү совет республикалар күрүне, ажыл-агый болгаш культура тургузушкунун талазы-биле ажык улут чедишкенин чедип алган нар. Закавказ республикаларын улут улустарын продукциязы 30 катан, Кавказстанда болгаш ортакызы республикаларда—50 катан өскөн. Улетпурнун шаңкын көгүчү турарын бүүгү автономун совет республикаларын база көрүп болуп. Чуваш, Башкир, Татар АССР-лерин маңа чижек кылдыр ап көрөлинер. Совет эрге-чалгыраңын дөңгө чылдарын тургузуга Чуваштын нияти продукцияны бүүдүрeri 55 катан, Башкирияга—100 катан, Та-

тарияга—106 катан өскөн!

Бүүгү совет республикаларда бүүдүлгөлүгү революциямы боттандырган, оон ачымында бижиб өлбөс чорук көдөөдө ууткатынган болгаш оларын национал интеллигенциямы тургустунган. Ортукмы болгаш дээш өөрдөлгөн калбарканынын талазы-биле алгыра совет республикалар капиталист чурттарын ырактала ашкан. Чижээлгээр, Узбекистанда 10 муң-на чурттагыч чоңа хамарыштыр алгыра дээш эртемниг кижилер Франциянында 2 катан, Турциянында 7 катан, Иранынында 28 катан хөй болуп турар.

Прибалтика азы Кавказтын дагаларында, Поволжье азы Приуральяда, сонгу экинжерде, Тундрада азы муруну болгаш муруну-чөв инег калдычал ховуларда турар эвилелденген азы автономун, улут азы биче, кандыг-даа совет республикаларын ал көр бөзүлгөсү, чаз ниятелип туудушкунуну чорудулазында ажык улут эскерлишкенин оларын шуптузууда боттандырган көр бис.

Совет республикаларынн инициативасы белик өскөн турган дээш айма-херекти шап илангыя башкылар чорудар улутулуг деп В. И. Ленин кылгырып чорган. Ленинчи айттышканынын улутулга бодурушкан, Коммунист партия биле Совет чазак сөөлү чылдарда эвилелденген республикаларын эргелерин калбартыр дугайында чугула хемчегелерин боттандырган.

1956 чылдын февралда болуп эрткен СЭКП-ниң XX съездинин сөөн дары эвилелин чыгарганына болгаш туудуларын эвилелденген республикаларын эргезини шийткел берген. Ам бо үеде эвилелденген республикаларын Министрлер Чөвүлелерин чыгаргаш бүүдүлгөлүгү бүүгү улутпур продукциянын 94 ажык хууун берип турар. Ол чорук тургучу болгаш аңаа ажыл-

чыларынын чогаалычын инициативаны көгүдүлгөгө, чыгыш аай эвилел күрүнең системасында турар улустарын бот-боттарынын арасында идегелди болуп чоруунга, сырый дем-каттыштырмалыгына болгаш социалист дүзүлгөсүнүн арасында үндөшлөөш, амы-дуңка найыралын быжыглар талазы-биле ажык улут улут-дууламы болуп турар.

СЭКП-нин XXI съездининге Н. С. Хрущевтун чугааланы болза: «Совет Эвилели—коммунист тургузуучуунун оруу-биле бурунгап найтылыш чокка башкы чыгыш аай күрөли болгаш чүгүлдү-биле каттышкан ден эргелик улустарын найыралың үндөшлөткөн хөй националды социалист күрүне болуп. Бүүгү улустарын экономикамын болгаш культураны бүүгү талагы көгүлүсүлүгүн маңа аргалары хандырып турар ленинчи национал политика бистиң пландарымызга төдө-дөзү-биле илестиринген».

Бүүгү эвилелденген республикаларын ажыл-агыйын ажык улут өвөөдөн чедип чалдындып көрдүргөн. Эвилелденген республика бүүрүлгө, хамкытын мурунда эң тарыхчылыг бойду болгаш экономикамын бийлээдир ийди бар турары, бүүдүлгөлүгүн ийдиң амыдыралы көгүчүп турар. Ол чорук коммунизмин чедишкенин тургузар тылөө, республика бүүрүлгөнү куралдарын ажыл-агыйы бүү-биле ажылаар, туу-тус республикаларын база бүүгү Совет Эвилелинин инициатива-биле эрге-ажыктарын шап дүштүрүп эргезин берип турар.

НАЦИОНАЛ УЛАМ ҮНАЯ ЧОШУШУЛАРЫНЫҢ ОРУНТАРЫНДА

Бүүгү делегейге коммунизм тилөө үезинде «Национал чүгө чокудулар» болгаш азы харины болгаш каттыжкы бээр» деп В. И. Ленин өөрдөш чорган. (Чогаалар, т. 22, аркы 135).

Айыыл чок чорук чөвүлелинин туснай сессиясы

НЬЮ-ЙОРК, май 23. (СЭТА). «Тай-бегта кыжанышканын тургузу турар АКШ-тың шериг учур-чүлүгү Совет Эвилелинге уду агресция үүлгедиглерин дугайында» айттырыгы көөрүчө КНО-нун Айыыл чок чорук Чөвүлели бодуну туснай сессиясына бөгүн киришкен.

Совет чазактын килерген айттырымын учур-дуузын куудуларын АКШ-тың төзөлөкчөн Лодж ордандык-да болза, Айыыл чок чорук Чөвүлели сессиянын хун айттырымы бир үн-биле хүлөп алган. Чөвүлели дарагазы, Цейлонун төзөлөкчөн Клод Корея допчу меделел кылдып, чугалазын айттырыгы чугалазын айткан.

ССРЭ-нин Даштыкы керектер министри А. А. Громико чүе чугалазын, бо айттырыгы дүргөн чугалазын эргежок чугалазын оналдап демделген, чүе дөргө Совет Эвилелинге уду америка шериг учур-чүлүгүн өчүр-чөгүлөп үүлгедиглер, бир эвес ылым үүлгедиглерин өйтүр шавар талазы-биле чогуу демчелерин амдан эгелен албас болза, аар уржуктары болдуруп болур.

Бистин мурувустуа турун турар айттырыг кызыгаарга таварыга болган чөргүлдө дугайында эвес, хэрийн тайбын үеде дыңнап көрбөс баш уду белеттегичин болган АКШ-тын чазанын чөшөөрлө, айттырыгы-биле боттандырттыган агрессия үүлгедиглерин дугайында болуп турар.

Америка учур-чүлү Совет кызыгаарларын сактыгы-биле үрөп турар чоруктарга Совет чазак каш удаа удураалын келген болган америка шериг учур-чүлүгүн о агрессия үүлгедиглеринче Айыыл чок чорук Чөвүлелинин кичөөнгөйин база угандырып тургулаан деп ССРЭ-нин Даштыкы керектер министри А. А. Громико демделген.

АКШ-тын күрүнө секретарынын дыңнаткан таймыбырларында бидиглер аларынын бугура аларга, президент Эйзенхауэрин чазак ылымды политикаын эрге-чатыргача бодуну туруп келгеннин мырыңай өгөндөн бээр чорудуп турар болган.

«У-2» самолёттун май 1-ле шпөөв удуурушуну дөрт күрүнелерин удууручуларын чөвүлел хуралы Парижде ажыттывар ужурут турганын мырыңай каш хүнер мурун зарымын бодунган А. А. Громико овалал демделген.

Чөвүлел хуралдыг кижикчилерини бирээни бистин чүгүвүсүз хазмаарыштыр эжезини болган чөргөлдө политикаын азын-биле көргүсүн барымдалаш, тургустунган байлалда ССРЭ-нин чазак Парижде чөвүлел хуралга барбас төзөлдө, четтиринден артык барымдалаш болган деп А. А. Громико чугалаан. Иччазалож бодуну тайбынч ынакшылдыг политикаын шынч Совет чазак уду идегелерин удураалын холбоштырып келген чөвүлел хуралга киржирин шийтирилген болган оон түнеленин Совет чазактын баштыны Н. С. Хрущев Парижде чорупкан. Чөптүг бода Вашингтонга элзөн чер ап, АКШ-тың чазак бодуну учур-чүлүгүн агрессия үүлгедиглерин чазактар баштынарнын хула ужурамышканын үеде азын-биле буруу шаварын диттигерин бөөр деп, Совет чазак идегел салган.

Совет чазактын баштынын кыжырымыга харым кылдыр АКШ-тын президентин дээр чүгү-даа тыппаан, харым шпөөчү болган допчоракчы ажил-чорудуларын деткий чучурун турган деп, А. А. Громико айткан.

АКШ-тын чазак өчүр-чөгүлөрүн буруу шаап соксарынын орунча, харым Пентагонга рыведа информациянын чырынын чүкөбужар ролон КНО-га тыппы тургач, ол үүлгедиглерин улам кылап үлгеленине үргүчүлөрүн деткий чугалаан.

1961 чылдыг январьда доостур үеге чедир Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Дочу медээлер

* Польшаның «Ном болган билиг» деп ном үндүрер чери «Марксизм-ленинизмдин үндөсүнүн» деп өөрдөгө номун польша дылдыг кырында оотудуруп үндүргөн.

* КАР-нын экономика болган сак-хөө министри Кайсуни ССРЭ-нин Даштыкы садым министрствозунун эргеленин чазалыгы В. В. Спандарына баштаткан, Кайрде чоруп турар совет садым төзөлөгүн хүлөп алган болган олар-биле элзөн үр бөсөдөлөшкөн. Ук бөсөдөн үеде ий чурттарын аразында садым хазылааларын көгүдөринге холбошкан айттырыларын чугалашкан.

* Прагада Карлов университетинде америка сал-көөчү болган хөй-ниги ажалдакчымы Саврус Итога юри-

диктиг өртөмөринин доктору деп хүндүтү атты тыгаскан. Диплому байырын-биле тыгасканын соонда дээрси С. Итон Карлов университеттин келжигүнү болу бергенине чоргарларын турарын демделген.

* Корска ортудуктун чурттакчылары боттарынын ортулуун француз эрге-чатыргаларын адролуг чөлсекти чер адинга шенеделерин чорударынын баазыны кылып деп турарына удураалын турар. Корсканын департаментинин кол чөвүлели чангыс үн-биле резолюция хүлөп алган. Ила олар ол айымдык планга удураалын турарын илереткен болган уч шенеделерин бодурубын-биле «шадаттынар көмчөлөрүн ап чорударын» чурттакчыларга азалашкан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Совет Эвилелинч девисээрлече америка самолёттарын шүргү киришканын оосадыр деп Эйзенхауэринч «чазай сеткилдиг» азалашканы ССРЭ-нин девисээрлече америка самолёттарын өчүр-чөгүлөрүн чүгүлөп турган деп, А. А. Громико айткан.

Өжээргектер болган милитаристер чыбыжы

БЕРЛИН. (СЭТА). Парижде белик денпелге чөвүлел хуралды америка империалистеринч үскенинч соонда Барынын Германияда өжээргек идеятер болган милитаристер боттарынын кара-турамында чоруктарын база каван хайныктырын турар аларган. АДН агенттелининч меделел турарын бугура аларга: чөөкчө чазай Итхөө хоорайга (Шлезвиг Гольштейн) «Хлаг» деп организацияла каттыкты турар шаандакы иделкейлиг өсөсчилеринч ужуражымынын болган. Ол чорук шаандакы нацистер боттарынын мурунга салган турган сорулгаларында ам-даа ойталаваанын көргүсүн. Ол ужуражымынчига муң ажыг шаандакы өсөсчилер

Албанияның Улус Республикасы. Тиривада Скандерберг шөлу. Фото Филатовуу. СЭТА-ның фотокорриваказы.

Совет чазактын тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политикаын делегейнинч улустары деткип турар

Парижде болур чөвүлел хуралды америка чатырыкчы бөлүктөрүнч үскенинч дугайында меде бөгү делегей доран неперей берген. Тайбыңга ынакшылдыг хөй-ниги Совет чазактын баштыны Н. С. Хрущевтин элзөн тода тургуну чүгүлөтүлүп, деткивишаан, АКШ-тың буруу шаап көрүп турар.

Америка дайныктарынын калжы өчүр-чөгүлөрүнч кыдат уаус киленип турар. ССРЭ-нин чазанынч быжыг принципидиг тургуну деткөөн хөй кижикчилеринч митингилер болган хуралдар улусчу Кыдаттын хөй-хөй хоорайларында болган суурларында эртип турар. Массалык митингилер Харбин, Ухань, Шаньинь, Чанши хоорайларга, Ляонин, Хуань, Шаньинь жокуларыны, Иптика Моолдун автономну районунч хоорайларында болган суурларында болулаан.

Тайбынчынч бөгү делегей Чөвүлелинч келжигуну, сурагыг немец чегалчы Арнольд Цвейт Американың Каттыккан Штаттарынын тайбынч хөргөнгө уду Парижде үүлгеткен өжөөнөмчөк тургуну шыңгыды-биле буруу шаап көргөн. Тайбың калжы ажалдакчылаке улустарынч күөл-соруу тивелеген чедип алыр ужурау деп А. Цвейт меделген. Берлининч «Нейес дейчыл» деп солдунуң мурунку чүгүлдө бижип турары болза, АКШ-тың чазак улустар аразынын эргезинге дүштүр хөделеринч күзөөнүнч чылдаганын белик денпелге өртөр чөвүлел хурал бөбайбарган.

Прагаынч солдуну чүгүлдери, Чехословак Республикасынч ажилчы чөшөрүнч хөй саныг меделелдерин, митингилеринч киржикчилеринч резолюцияларын болган чагааларын парлаарын үргүчүлөп турар, ол чүгүлдере, резолюцияларга болган чагааларга америка дөрбөчөлөрүнч өчүр-чөгүлөрүнч үүлгедиглеринч шыңгыды буруу шаап, Совет чазактын тайбынч ынакшылдыг быжыг политикаын бурун-биле деткип турар. Парижде белик денпелге өртөр чөвүлел хуралды буурап дүшкөн-биле холбоштыр чехословак чазактын кылган меделеленинч чугалап турар болза: «Американын Каттыккан

Штаттары тайбыңче бодуну чүгүлөтүлүп дугайын чугалап тура-да, херек кырында дайын белеткелдеринч база өске күрүнелеринч девисээрлече дөп болбас чорукту үрөсчөринч политикаын үргүчүлөп турар деп чүсөн база катан балдык-лаан.

АКШ-тын чазанынч элзөн тургуну румын улус дугайы киленинч хөй-ниги буруу шаап турар. Бухарестинч солдунуна ажилчылар, тараачынар болган интеллигенция Парижде Н. С. Хрущевтин кылган меделелдерине база катан балдык каттыганын, Совет чазактын тайбынч чөккө чорудуп турар тайбынч политикаын чүгүлөтүлүп чүгүлдери бижип турарлар. Румын парламента америка империализминч агрессиянч политикаын сойгалап илереткени чүгүлдери парлап үндүргүлөп.

Албаниянын «Зери болган поулалит» база «Башкын» солдуну чүгүлөп фабрикаларында, заводтарында, көдө ажил-агыл кооперативтеринге болган албан чөшөрүнч болулаан хөй кижикчилеринч митингилеринч болган хуралдарынч дугайын дыңнадып, Парижде чөвүлел хуралды АКШ-тың сактыгы-биле үскенинч киленинч хөй-ниги илереткен ажилчы чөшөрүнч хөй саныг чүгүлдери парлап турар.

Дөрт уду күрүнелеринч чазактар баштынарнын чөвүлел хуралды америка империалистеринч үскенинч удураалымынч меде бөгү болдурган массалык митинг Польшында болган. Көрийнч Күш-ажыкчы партиязынын болган КВУД-нын чазак Министрлер Кабинетининч даргазынч бирги ордандыкым Кам Ирге баштаткан удурутуучулары митингилер олурушканнар.

Совет Эвилелинч улустар аразынын маргидалыг айттырыларын тайбынч чугалажымынчынч аргалы-биле шийтирилген тургуну дөп бугүлдө эргежок чугула чүгүлдери кылып келген болган кылым-лаа турар деп Моолдун «Унза» солдуну меделел турар. Моолдун хөй-ниги Н. С. Хрущевтин меделеленинч чангыс өнтөкчө-биле деткип турар деп ол солдун бижээн.

Американын Каттыккан Штаттарынын Барынын Германиянын агмы шериглеринч офицерлери киришкен.

Аназ шаандакы өсөсчи генерал Мейер чүе чугалап, чучурушуну кылган. Барынын Германия болза шаандакы өсөсчилеринч болган сөзүзү ылаччалымынч ада-чүрү болур деп ол меделген. Барынын Германиянын шериги болза гитлерчи шериглеринч бугуна үндөсчөм тургустунар дөрбөчөгө идеген турарын Мейер илереткен.

Шаандакы өсөсчилер болза боттарынын чангыс үскелдеринч демисекип турган херээ дөп демсечиринге бөлөнгөн ол айткан.

Француз компартиянын ТК-зынын пленуму

ПАРИЖ. (СЭТА). Май 23-түн эргенинде Парижтин чогулда Иварде Франциянын Коммунист партиянын Төп Комитетинин пленуму ажыттыган. Пленумунч чугалажыр айттыры—«Удулар аразынын байдалы болган тайбынч база национал хазмаарышмас чорук дөп демсел». Бо айттырыг талазы-биле илеткелди пленумга Раймон Гийо кылган.

Аргентин улустун национал байырлары

БУЭНОС-АЙРЕС. СЭТА-ның корреспондентин В. Колокольниковтун дамычканы болза: хөрийнч төп шөлу «Пласа де майбога» 1810 чылдык майда үнгөн революциянын 150 чыл болганыга тураскааткан байырлардын тускай ажыдымынчынчынч бугулап болган. Ол революция испан тергидөөшкөнгө уду, национал хазмаарышмас чорук дөп аргентин улустун демиселинч өгөсиз салган. Ол төгүлүг хүнге тураскаатканды-биле Аргентин Республиканын президентин Артуро Фрондиси «Май пелелэзин» ажытыган деп алаа чарлаан. Оон үеинде байырлардын тускай программасына көрдүнгөн бугурап бугу чуртка массалык кемчелерин эрттирер.

Байырыг бугуладын киржикчилерин, элзөн хөй латин-америк күрүнелерден келгилзөн шериг кемчелери, аргентин наймысаладыг школарынын өөреникчилери, Буанос-Айрестинч чурттакчылары байырлардын биле шимеи кал «Пласа де майбога» шөлу дола бергелер. Май революциянын 150 чыл болганын байырларынч киржиринч аргентин чазактын чазанынч бугурап 79 күрүнелеринч даштыкы чазак төзөлери тускай индир кырынга үнүп келгенер. Оларынч аразында Совет Эвилелинч, Чехословакиянын, Польшанын, Венгриянын, Болгариянын, Румыниянын төзөлери база бар.

Эргенинч 11 шакта байырыг мөрш ойвал турда, Аргентин Республиканын президентин доктор Артуро Фрондиси президентинч ордунуң мурунда тускай адагашка барган, Аргентин Республиканын ажал өкүлү туугу көрдүргөн.

Оон соонда президент «Кабильдо» дөп бажычө чорупкан. Аназ аргентин патриоттар 1810 чылдык майнын 25-те испан хаанынч эрге-чатыргызын дүшкөн деп чарлаш, хазмаарычө чөк аргентин күрүненин баштайгы чазал тургусканын. Президент ол төгүлүг бажынынч баалоонунда чүе чугалаан.

Национал хазмаарышмас чорук дөп, бот өргөлдө аргентин күрүнени тургузары дөп аргентин улустун демиселинч Фрондиси тодарагы-биле төгүп чугалаан. Аргентинанын агмы үеде байдалынынч дугайын чугалап тура, президент 150 чылдыгын мурунда политика талазы-биле хазмаарышмас чоруну чалаан алган аргентин улус чурт бугу талазы-биле хазмаарышмас болур дөп ам-даа дыка хөй чүгүлдери кылып апаар деп меделген.

Бодуну чугалазынч соонда «Кабильдо» бажыга май революциянын 150 чылдыгга тураскааткан меделген президент ажыткан.

Оон соонда Фрондиси, ону үдзөн кижилер, даштыкы төзөлөр болган аалчылар-даа тускай индирлере катан чедип келгенер. Олар бугу шөлдү дургаар эрткенер. Аргентинаның наймысаладыг чурттакчылары даштыкы аалчыларга байырынч чедиринч турганар. ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинч Даргазынын Бирги ордандыкым А. Н. Косыгинге баштаткан Совет Эвилелинч чазак төзөлөрүн олар диймиттиг адич чаксаакчынар-биле уткааннар.

Байырларда ажыдарынч бугуладынч төгүлдө шериг кемчелеринч парды болган. Ол мшкан Буанос-Айрестинч чүлү-бүрү өөрдөлдө чөшөрүнч 50 муң сургулдарынч киржилгенинч биле школачыларынч парды база болган.

Редатор К. С. ШОЯГУ.

КИНОТЕАТЛАРГА

БӨГҮН

«ВЛКСМ 30 чылы» (Улуг залга): «Андарган кур чер» II сериялы—12, 2.15, 4.15, 6.15, 8.15, 10.10 шактарда.

«ВЛКСМ 30 чылы» (Биче залга): «Андарган кур чер»—3, 7, 9 шактарда. «Чаз бажычө немүүшүл»—5 шакта.

«Каш-Хем»: «Каш бөзүм болганша кызыгаар» — 11, 1, 3, 5, 7, 9 шактарда.

Восток: «Дэди министр кыдымы»—1.15, 3.15, 5.15, 7.15, 9.15 шактарда.

«Летний»: «Фронтдан чагазы» — 5, 7, 9 шактарда.